

Privat militär och legitima krig

En normativ studie

Malin Ekeroos
Sofia Olsson

Abstract

Irakkriget som inleddes 2003 innebar ett uppsving i användandet av privata militär- och säkerhetsföretag (PMSC). Detta har lett till en breddare diskussion kring de eventuella problem som uppstår med dessa företag. Den här uppsatsen behandlar om användandet av privata militär- och säkerhetsföretag kan påverka legitimiteten i krig negativt. Detta görs utifrån användandet av PMSC i Irakkriget. Legitimitet diskuteras här i termer av Just War Theory (JWT), alltså vad som kan ses som rättfärdiga anledningar till krig och rättfärdigt beteende i krig.

Vi har kommit fram till att PMSC under vissa förutsättningar kan utmana somliga principer inom JWT. Framförallt kan problem uppstå med rätt auktoritet och rätt syfte. I fallet med användandet av PMSC i Irakkriget går det att se att många av de problem som har funnits kan kopplas till bristen på reglering.

Nyckelord: Just War Theory, PMSC, Irak, Blackwater, Legitimitet

Antal ord: 9936

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	2
1.1	Frågeställning och syfte	2
1.2	Teoretisk ansats	2
1.3	Disposition	3
2	Metod.....	3
2.1	Metodbeskrivning.....	3
2.2	Material.....	4
2.3	Avgränsningar	4
2.4	Begreppsdefinitioner	4
3	Teori och normativ analys	6
3.1	Jus ad bellum.....	6
3.1.1	Rätt orsak	6
3.1.2	Rätt auktoritet	7
3.1.3	Rätt syfte	9
3.1.4	Proportionalitet	10
3.2	Jus in bello	11
3.2.1	Diskriminering.....	11
3.2.2	Proportionalitet i medel.....	13
4	Fallstudie	14
4.1	Övergripande problem med PMSC i Irak	14
4.1.1	Reglering.....	14
4.1.2	Irak och frågan om demokratisk kontroll	14
4.1.3	PMSC och den amerikanska missionen i Irak	15
4.2	Fallujah	15
4.2.1	Fallujah och dess efterspel	15
4.2.2	Fallujah och legitimitet	17
4.2.3	Fallujah och den större kontexten	18
4.3	Nisour-torget	19
4.3.1	Nisour-torget och dess efterspel	19
4.3.2	Nisour-torget och legitimitet	20
4.3.3	Nisour-torget och den större kontexten.....	22
4.4	Jämförelse	22
5	Slutsats.....	23
6	Referenser.....	24

1 Inledning

Händelser som dödsskjutningen av sjuutton civila på Nisour-torget i Irak 2007 upprörde en hel värld och när det kom fram att det var ett privat militärföretag – Blackwater, numera Academi – som var de ansvariga, så väckte det en het debatt om privata militärföretags vara eller icke-vara. Att använda sig av privata företag i krigföring är inget nytt, på den afrikanska kontinenten har det varit vanligt med så kallade legosoldater, men vilka blir de egentliga konsekvenserna av att använda sig av dessa? Påverkar användandet av privata militärföretag legitimiteten i ett krig, och om ja, på vilket sätt? De är ju i grunden företag som först och främst är ansvariga inför sina ägare. Både deras mål och sättet de krävs på ansvar skiljer sig från hur det ser ut i en nationell armé.

Användandet av privata militära-och säkerhetsföretag (PMSC) har aldrig varit så högt som under Irakkriget. Samtidigt använde sig USA av dessa utan några tydliga regelverk eller diskussioner kring vilka konsekvenserna blir av att privatisera en del av militärmakten. Det finns idag forskare som James Pattison som menar att PMSC utmanar legitimiteten i krig.

1.1 Frågeställning och syfte

Just War-Tradition (JWT) beskriver utförligt när och hur det är legitimerat att kriga, men idag finns nya aktörer som den inte specifikt berör. Målet med vår uppsats har varit att ta reda på om, och i så fall hur en av dessa nya aktörer, Privata militär-och säkerhetsföretag (PMSC), påverkar legitimiteten i krig. För att nå detta mål har vi ställt oss två frågor:

- Givet att krig är legitima när de uppfyller vissa kriterier såsom de definieras i JWT, påverkas då denna legitimitet negativt av användandet av PMSC?
 - Påverkade USA:s användande av företaget Blackwater legitimiteten negativt i Irakkriget?

1.2 Teoretisk ansats

Då utgångspunkten i uppsatsen är att testa PMSC:s eventuella påverkan på legitimiteten i krig så har vi valt att använda oss av den teoritradition som kallas Just War Tradition (JWT). Detta eftersom när man talar om legitimitet i krig är det främst de kriterier som beskrivs i JWT som används. Det finns ett flertal olika definitioner och tolkningar av JWT, vilka alla inte kan behandlas här, och därför har vi valt att utgå ifrån antologin ”(o)rättfärdiga krig” samt Michael Walzer och James Turner Johnsons definitioner. JWT består av två delar, *Jus ad bellum* och *Jus in bello*. Inom dessa finns sedan en rad principer. De principer inom *Jus ad bellum* som kommer behandlas är rätt orsak, rätt auktoritet, rätt syfte och proportionalitet. Inom *Jus in bello* kommer proportionalitet i medel och diskriminering behandlas.

Det finns en del kritik mot teoritraditionen. Den främsta grundar sig i traditionens fokus på staten som den centrala aktören, detta innebär att den kan anses vara mindre användbar på dagens komplexa värld av icke-statliga aktörer och inomstatliga konflikter (Aggestam 2004 s.22). Det finns kritik om att principerna blir en ”enkel checklista” för stater att bocka av samt att bedömningarna är subjektiva. Till slut så är det flera som brottas med det moraliska konceptet i traditionen (Ibid). Traditionen kan anses vara omoralisk eftersom den legitimerar våld utifrån förenklade principer. Samtidigt kan den ses som orealistisk eftersom militärer ändå oftast utgår ifrån militär nödvändighet (Ibid). Denna kritik till trots så har JWT fortsatt vara den dominerande teorin man utgår ifrån vid legitimeringen av krig.

1.3 Disposition

Vi inleder uppsatsen med att göra en normativ givet att-analys, där vi undersöker vilka legitimitetsproblem användande av PMSC i krigföring kan innebära. De resultat vi kommer fram till tar vi med oss in i uppsatsens nästa del, som är en fallstudie av Irakkriget. I den undersöker vi två olika incidenter där företaget Blackwater varit inblandat, och testar om vi kan finna exempel på de problem vi identifierat i uppsatsens första del. Till sist presenterar vi de slutsatser vi genom vår undersökning kan dra.

2 Metod

2.1 Metodbeskrivning

I vår uppsats gör vi en normativ givet att-analys. Resultatet från denna prövar vi sedan i en fallstudie. I vår normativa analys ställer vi oss frågan: givet att krig är legitima när de uppfyller vissa kriterier såsom de definieras i JWT, påverkas då denna legitimitet negativt av användandet av PMSC i krigföring? Vi presenterar de olika kriterierna, och resonerar om vilka problem och utmaningar som kan uppstå när man använder sig av PMSC. I den fallstudie som följer frågar vi oss: påverkade USA:s användande av företaget Blackwater Worldwide (härifrån kallat Blackwater) legitimiteten negativt i Irakkriget? Vi har valt att analysera två olika incidenter där Blackwater varit inblandade. Dessa har båda fått stor medial uppmärksamhet och kritiserats starkt, men av olika anledningar. Tillgång till material har begränsat oss i våra val av fall, eftersom vi för att kunna göra en fullgod analys har behövt relativt mycket information. Utifrån de möjliga alternativen valde vi just dessa två eftersom de på många sätt skiljer sig från varandra. Detta ger oss en möjlighet att göra ett bredare empiriskt test av våra teoretiska resultat. I vår fallstudie kommer vi återigen att använda oss av de kriterier vi kartlagt i vår normativa analys. Vi kommer att testa om de möjliga problem vi funnit är närvarande i våra två incidenter, om och hur de isåfall har

påverkat utfallet, och till slut om incidenterna har haft en påverkan på Irakkrigets legitimitet så som den definieras i JWT.

2.2 Material

Vårt material är främst hämtat från sekundärkällor i form av vetenskaplig litteratur, olika undersökningar som utförts på uppdrag av USA:s kongress, tidningsartiklar och juridiska dokument. Det primärmaterial vi använt oss av är Genèvekonventionen och Montreuxdokumentet. För att försäkra oss om att den fakta vi återger är så korrekt som möjligt har vi i största möjliga mån jämfört information från olika källor. Där versioner av händelseförlopp går isär har vi försökt återge båda sidor. Där flera olika källor refererar till en och samma utredning, tidningsartikel eller annan källa har vi så långt som möjligt försökt utgå från denna.

2.3 Avgränsningar

Vi är medvetna om att legitimiteten i Irakkriget har ifrågasatts på fler sätt än just det vi undersöker. Vi har medvetet valt att inte ta upp detta eftersom vår forskningsfråga enbart rör användandet av PMSC. Vi har också valt att begränsa vår fallstudie till en stats användande av ett företag i ett krig. På det sättet blir det möjligt för oss att göra en mer djupgående undersökning, men samtidigt kan det begränsa generaliserbarheten i vårt resultat. Detta är en avvägning vi har gjort. Då vårt syfte är att undersöka användandet av PMSC har vi i vår normativa analys valt att inte beröra alla JWT kriterier, eftersom detta användande inte är relevant i vissa av dem. Till sist, eftersom de stater JWT analyserar är demokratiska, kommer vi inte att beröra vilka problem som skulle kunna uppstå när t ex en diktatur använder sig av PMSC.

2.4 Begreppsdefinitioner

Privata militär- och säkerhetsföretag (PMSC)

Privata militära styrkor dyker upp på tre olika sätt i det internationella systemet, som legosoldater, stridande privata militärföretag och icke-stridande privata militärföretag. Vår uppsats undersöker den sista av dessa. Gemensamt för de tre typerna av styrkor är att de alla utbyter militära tjänster mot pengar, men det finns även skillnader emellan dem. Legosoldater är för det första inga företag utan enskilda individer, de deltar dessutom aktivt i offensiv strid. Stridande PMSC är företag som deltar aktivt i offensiv strid. Icke-stridande PMSC är också företag, men de deltar enligt egen utsago inte aktivt i offensiva strider. Det finns ytterligare en skillnad mellan dessa tre olika typer av privata militära styrkor. Regelrätta legosoldater är idag en mycket ovanlig företeelse och de regleras kraftigt i Genèvekonventionen. Stridande PMSC hör också till det förgångna, det har bara funnits två (Executive Outcomes och Sandline) och inget av dessa existerar längre. Icke-stridande PMSC är däremot relativt vanliga idag (Percy

2007, s. 12-14). Detta är den huvudsakliga anledningen till att vi har valt att fokusera på icke-stridande privata militärföretag.

En annan avvägning vi har gjort är att vi väljer att kalla både de stridande och icke-stridande företagen militära säkerhetsföretag. Eftersom de icke-stridande företagen enbart arbetar med defensiva operationer väljer många att kalla dem privata säkerhetsföretag (PSC), och sådana företag som deltar aktivt i offensiv strid för privata militärföretag (PMC). Precis som Simon Chesterman och Chia Lehnardt påpekar i introduktionen till boken *From Mercenaries to Market* så anser vi att ordet militär indikerar den skillnad som finns mellan företag som opererar i konfliktzoner och de säkerhetsbolag som är verksamma i stabila länder, men för att också anknyta till de gängse termer som finns så använder vi ett samlingsnamn (2007, s. 2-3). När vi skriver PMSC menar vi icke-stridande PMSC, om inget annat tydligt sägs.

Legitimitet

När vi talar om att användandet av PMSC kan innebära problem för legitimiteten så talar vi inte om PMSC:s eventuella legala status. Det viktigt att skilja på legitimitet och legalitet, där skillnaden ligger i betoningen på etiska eller juridiska aspekter (Aggestam 2004 s.18). Under en lång period har man strävat efter legitimt militärt våld vilket har skapat vad som kallas för ”teroritraditionen om rättfärdigt krig” (Ibid s.19). Syftet med traditionen är dock inte att rättfärdiga krig utan att uppmuntra stater till att finna andra lösningar på konflikter (Ibid 2004 s.20).

3 Teori och normativ analys

Vi kommer här utgå ifrån Just War Theory i positiv internationell lag, vilken är den som de flesta stater förhåller sig till för att legitimera eventuellt våldsanvändande. Generellt kan sägas att det är historiska idéer om JWT som formats om för att reflektera dagens samhälle (Johnson 1999 s.31). Traditionen JWT brukar delas upp i två principer; *Jus ad bellum*, när det är rättfärdigt att ta till militärt våld och *Jus in bello*, vad som är rättfärdigt våldsanvändande (Ibid s.27). *Jus ad bellum* består av sju kriterier, rätt orsak, rätt auktoritet, rätt syfte, proportionalitet, sista utväg, rimligt hopp om framgång och syftet med fred. *Jus in bello* består i sin tur av två kriterier, Proportionalitet i medel och diskriminering.

Som James Turner Johnson påpekar så är de sju moraliska kriterierna inom *Jus ad bellum*, både historiskt sett och genom den inre logiken inom JWT, inte av lika stor vikt utan de tre första prioriteras framför dem andra (1999 s.41). Detta innebär dock inte att de andra fyra kriterierna är oviktiga, men deras betydelse är sekundär inom traditionen. Johnson poängterar att utan att de tre första kriterierna är uppfyllda så kan legitimiteten i ett krig starkt ifrågasättas. Men ett krig kan fortfarande anses vara legitimt även om de fyra sista kriterierna inte är uppfyllda (Ibid).

3.1 Jus ad bellum

Den första delen av JWT är det som kallas för *Jus ad bellum*. Denna behandlar de orsaker och omständigheter som kan rättfärdiga krig (Aggestam 2004 s.20). *Jus ad bellum* har utvecklats kring sju olika principer om när det är rättfärdigt att gå till krig (Johnson 1999 s.27).

Jus ad bellum-principerna berör förkrigsperioden och ses som de politiska ledarnas område. Är det verkligen möjligt att applicera dessa på PMSC, som kommer in i bilden först efter att ett krig startats? Somliga skulle svara nej på den frågan, men när dessa principer formades var inte privatiseringen av militära tjänster alls lika utbredd som den är idag. Principerna ämnar uppnå något, som användningen av PMSC kanske förhindrar. Vissa forskare föreslår idag att man inte ska skilja lika strikt på när de olika principerna gäller som man tidigare gjort (Pattison 2009, s. 149). Vi håller med dessa forskare, motiven bakom principerna är viktigare än deras precisa utformning.

De kriterier som kommer gås igenom i det här avsnittet är rätt orsak, rätt auktoritet, rätt syfte och proportionalitet.

3.1.1 Rätt orsak

Klassiskt så har rätt orsak inneburit att användning av våld var ett svar på en olovlig attack, att ta tillbaka något som var felaktigt taget eller att bestraffa ondska (Johnson 1999 s.29). Dagens tolkning inom positiv internationell lag avgränsar rätt orsak till att endast gälla självförsvar, antingen försvar av en nation eller grupp av nationer gentemot en attack från en annan. Rätt orsak kan även i denna mening vara att någon bryter den internationella freden (Ibid). James Turner

Johnson menar dock att de underliggande idéerna fortfarande finns kvar och att vad som har förändrats är språket, att svara på en attack skulle exempelvis tidigare ha kallats för bestraffning av ondska medan det idag kallas för försvar (1999 s.31).

Synen på att den enda rättfärdiga orsaken är självförsvar efter en väpnad attack återspeglas i FN-stadgan. Artikel 2(4) anger att statligt våld skall försöka undvikas men artikel 51 godkänner våld i självförsvar efter en väpnad attack (Höglund 2004 s.32). Kärnan här är att det finns en moralisk skillnad mellan första och andra användningen av våld, där det första ses som aggression och det andra som självförsvar.

Principen om rätt orsak är viktig, eftersom den ligger till grund för alla de följande principerna, men den är inte direkt appliceringsbar på PMSC.

3.1.2 Rätt auktoritet

Historiskt har rätt auktoritet inneburit att den suveräna nationalstaten är den enda som har rätt att bruka militärt våld (Johnson 1999 s.31). Men sedan andra världskriget har även en annan legitim auktoritet börjat betonas, FN:s säkerhetsråd. Detta är den enda auktoriteten som har rätt använda våld och intervensera i pågående konflikter utifrån syftet att bevara och skydda internationell fred och säkerhet när denna är hotad (Höglund 2004 s.31-2). Det finns en tydlig koppling till rätt orsak här då FN:s säkerhetsråd, till skillnad från den suveräna nationalstaten, inte är bundna av tanken på första och andra tillgripandet av våld (Ibid s.32).

3.1.2.1 Reglering

Ett av de viktigaste motiven bakom rätt auktoritet-principen är att begränsa frekvensen av och ohyggligheten i krig, vilket man försöker uppnå med hjälp av reglering (Pattison 2009, s. 151). Om det legitima våldsbruket begränsas till stater (och numera FN), så kan man skapa internationella legala och politiska ramverk som kontrollerar krigföring, till exempel Genèvekonventionen (Ibid s. 150). Att möjliggöra reglering, och i förlängningen ansvarsutkrävande, är en viktig del av rätt auktoritet-principen. Utan möjlighet att ställa eventuella förövare till svars så blir erkända rättigheter, som de mänskliga, tomma och ingen verklig rättvisa möjlig (Fisher 2009, s. 47). Som Michael Walzer uttrycker det: "There can be no justice in war if there are not, ultimately, responsible men and women" (1977 s.288).

Givet att reglering är viktigt på det sätt som beskrivits ovan, så har PMSC en negativ effekt på rätt auktoritet-principen om de är svåra att reglera. Faktum är att brist på reglering och ansvarsutkrävande är ett av de vanligaste argumenten mot användandet av PMSC. Dessa företag är transnationella med en multinationell arbetsstyrka, vilket gör det svårt att reda ut under vilken lag de lyder och i vilket land de kan ställas till svars (Fisher 2009, s. 46-7).

Nationell lag kan ha möjlighet att straffa PMSC-anställda. I flera länder finns lagstiftning som behandlar dessa och i vissa länder finns även lagstiftning som kan ställa en medborgare till svars för vissa handlingar begångna i utlandet. Problemet är att PMSC ofta opererar i stater med svagt eller icke-existerande

styre, och att de anställda inte nödvändigtvis är medborgare i ett land som har lagstiftning enligt vilken de kan dömas. Kan då företagen ställas till svars istället för enskilda anställda? Ja, i vissa länder, men återigen inte i alla. Nationell lagstiftning i sin nuvarande form är inte tillräcklig för att reglera PMSC (Fisher 2009, s. 47-50). Hur är det då med internationell lag?

Internationell humanitär rätt (även kallad krigets lagar) är den del av folkrätten som ämnar humanisera krigföring (Röda korset 1). En av dess viktigaste delar är Genèvekonventionen (Röda korset 2). I Genèvekonvention behandlas inte PMSC, utan legosoldater. Delar av lagstiftningen är ändå applicerbara (Doswald-Beck 2007, s. 115; Protokoll 1). Problemet, som vi senare kommer att förklara mer ingående, är att dessa företag och deras anställda är svåra att klassificera och därmed även att ställa till svars (Ibid s. 124).

Det finns alltså stora problem med regleringen av PMSC, och dessa får i förlängningen en negativ effekt på rätt auktoritet-principen. Dessa problem har diskuterats mycket på senare år, och i september 2008 ratificerades det så kallade Montreux-dokumentet. Detta dokument är ett initiativ från den Schweiziska regeringen i samarbete med Röda Korset som skrivits under av 17 nationer. Det lyfter fram existerande internationell lagstiftning och ger förslag på hur man bör handskas med PMSC (Montreux-dokumentet, s. 5). Montreux-dokumentet är ett exempel på det omfattande arbete som de senaste åren lagts på att försöka skapa ett fungerande regleringssystem. Givet att detta arbete blir framgångsrikt så kan man inte längre i samma utsträckning kritisera PMSC mot bakgrund av uteblivet ansvarsutkrävande (Percy 2007, s. 27).

3.1.2.2 Demokratisk kontroll

Varför är det viktigt att medborgare utövar demokratisk kontroll över sin stats krigföring? I en artikel från 2009 skriver James Pattison för det första att det är nödvändigt, eftersom medborgare som inte får utöva demokratisk kontroll över sin stats krigföring inte kan kallas självstyrande, för det andra för att det leder till att statens beteende blir fredligare (2009, s. 153).

På vilket sätt kan då statens beteende bli fredligare när den kontrolleras av sina medborgare? Svaret finns i den civil-militära relationen. Jessica Wolfendale beskriver denna relation som både bokstavlig och symbolisk. Den är bokstavlig på så sätt att de soldater som tjänstgör i militären måste vara medborgare, eller möjligtvis permanent bosatta, i landet i fråga, och alltså en fysisk del av det samhälle de tjänar. Den är symbolisk, eftersom soldaterna representerar hela landet, och därmed befolkningen, i krigföring (Wolfendale 2008, s. 222-3). Denna relation är viktig eftersom den för det första fungerar som ett slags skydd för befolkningen, då soldater ogärna brukar våld mot en befolkning de själva är en del av. För det andra skapar den sympati med militären bland befolkningen. Denna sympati skapar både stöd för olika militära aktioner, men även opinion mot desamma när alltför många soldater dör. Kostnaden för ett krig blir påtaglig, eftersom folket identifierar sig med de som betalar priset (Wolfendale 2008, s. 223-6). Detta kan försvåra för stater att föra krig, och begränsar därmed frekvensen av dessa.

Givet att demokratisk kontroll är viktigt på ovan beskrivna sätt, så har PMSC en negativ effekt på rätt auktoritet-principen om de försvårar den demokratiska kontrollen. Om opinionen svänger och folket slutar stödja ett krig när de anser att kostnaden är för hög, skulle det kunna vara ett motiv för staten att dölja hur hög kostnaden faktiskt är. Detta kan göras med hjälp av PMSC på två sätt. För det första kan en stat, genom att anlita privata aktörer, kringgå konstitutionella och parlamentariska restriktioner (Pattison 2011, s. 153). Det är enklare att anlita ett privat företag än att genomdriva ett beslut om att skicka fler trupper. Väl på plats kan de privata företagen sköta många olika militära sysslor, vilket frigör soldater (Percy 2007, s. 21-2). På så sätt kan man öka truppenärvaron utan att något demokratiskt beslut har fattats.

För det andra skapar inte döda PMSC-anställda lika stora tidningsrubriker som döda soldater (Pattison 2009, s. 153). Faktum är att dödssiffrorna för PMSC-anställda ofta inte räknas in i officiella siffror (Pattison 2009, s. 153), så även om dessa skulle uppröra får de sällan chansen. Förutom att sakna den symboliska relationen med civilsamhället (Wolfendale 2008, s. 223), så saknar flera av de PMSC-anställda även den bokstavliga. PMSC:s arbetsstyrka är multinationell, och vissa, så kallade tredje-nations medborgare, kommer varken från företagets hemland eller landet de arbetar i (Pattison 2011, s. 140). Det finns alltså en brist på transparens och information kring användandet av PMSC, som kan göra det svårt att avgöra hur stor den humana och finansiella kostnaden för ett krig faktiskt är (Pattison 2011, s. 140). Att använda sig av PMSC gör det enklare för stater att gå ut i krig, eftersom det minskar den insyn folket behöver ha för att kunna utöva sin demokratiska kontroll (Percy 2007, s. 20), detta ger en negativ effekt på den demokratiska kontrollen

3.1.3 Rätt syfte

Rätt syfte har enligt Johnson både positiv och negativ mening inom JWT. Negativ i den meningen att man inte ska ha dåliga syften som att orsaka skada eller dåliga motiv som hämnd- och maktbegär (Johnson 1999 s.32-33). Positiv i den meningen att man ska tjäna det goda politiska livet som att säkra fred och att straffa missdådare. Idag är rätt syfte starkt kopplad till tanken om att uppnå fred. I dagens kontext ska syftet vara att etablera eller återupprätta mål som internationell ordning och respekt för mänskliga rättigheter (Ibid s.33).

Humanitära interventioner har varit svåra att rättfärdiga utifrån klassisk JWT, där staters suveränitet länge har varit normen (Aggestam 2004 s.14). Idag ses det dock som ett rättfärdigt syfte i och med att detta, enligt folkrätten, görs för att skydda de mänskliga rättigheterna (Österdahl 2004 s.77). Humanitära militära interventioner har blivit allt vanligare i och med krigets förändrade natur. I västvärlden sker mobilisering för krig i allt större utsträckning utifrån humanitära ändamål och en ansvarskänsla för andra.

Om statens goda syfte på grund av att man använder sig av PMSC blir förvanskad, så har användandet av PMSC en negativ effekt på rätt syfte-principen. Ett av de vanligaste argumenten mot PMSC är att deras motiv i krigföringen är finansiell vinning (Pattison 2009, s. 144). Trots att inte alla håller med om att

finansiell vinning måste vara ett dåligt motiv, så är det svårt att direkt avskrika denna kritik. Det finns normer i vårt samhälle kring när det är rättfärdigt att döda, och för många människor är finansiell vinning inte en godtagbar anledning. Att, som dagens PMSC försöker göra, undvika att strida kan vara en lösning på detta problem (Percy 2007, s. 17). Som vi återkommer till senare i uppsatsen, är det dock inte alldeles tydligt vilken deras status i fråga om stridande/icke-stridande är. En invändning mot kritiken är att även nationella soldater kan strida för pengar, t ex blir armén vägen ut ur fattigdom för många människor i världen. Dessutom kan man tänka sig PMSC-personal som har en helt annan motivering än finansiell vinning. Ett antal av dem är före detta militärer som ser sin nya sysselsättning som ett fortsatt försvar av sitt hemland (Fabre 2010, s. 551). Dessa är goda invändningar, men det finns fortfarande en viss skillnad. PMSC är, till skillnad från den nationella armén, vinstdrivande företag som svarar inför sina aktieägare (Pattison 2009, s. 148). Vi kan rimligtvis förvänta oss att de accepterar kontrakt som ger vinst (Ibid s. 145).

En annan invändning är att ett tveksamt motiv inte är oförenligt med ett rättfärdigt syfte. Motiv och syfte är, så som James Pattison definierar dem, inte samma sak. Även om motivet till att någon tar anställning i ett PMSC är finansiell vinning, så kan samma persons syfte i en specifik operation vara rättfärdigt (Ibid s.147). Finns det då någon risk att företagets bakomliggande motiv påverkar deras syften? Om kontrakten mellan staten och företagen är oövervakade och mångtydiga, vilket ofta har varit fallet, så finns det i alla fall en möjlighet, för ett så sinnat företag, att låta sitt vinstintresse influera syftet. Kan marknaden förse företagen med incentiv att agera i enlighet med statens önskningsar? Det är möjligt, men samtidigt finns det exempel på företag som har brutit kontrakt och orsakat stora problem och sedan ändå anlitas igen (Ibid s. 148). När möjligheterna till kontroll av hur PMSC verkställer de uppdrag de anlitas för är begränsade, så kan bakomliggande motiv få större betydelse. Kanske påverkar dessa då företagets syften. I så fall uppstår en diskrepans mellan statens och företagets syften, och användandet av PMSC får en negativ effekt på rätt syfte-principen.

3.1.4 Proportionalitet

Proportionalitet brukar beskrivas som balansen mellan det goda och det negativa en våldshandling för med sig och det onda i att inte ta till våldshandlingar (Johnson 1999 s.35). Det finns dock två typer av proportionalitet som en moralisk princip, den första gäller proportionalitet *jus ad bellum* och den andra gäller proportionalitet *jus in bello*. Proportionalitet i *jus ad bellum* termer innebär att man väger olika kostnader mot varandra, där kostnaderna är mänskliga värden som exempelvis liv och frihet (Johnson 1984 s.25). Detta innebär att man behöver försöka förutse vilka konsekvenser en viss handling medför och om det goda i detta överväger det onda. Att försöka förutse en handlings konsekvenser är notoriskt riskabelt men trots det behövs det göras (Ibid). Proportionalitet rör beslut som tas innan en krigshandling. Givet att PMSC tar sådana beslut, så går proportionalitetsprincipen att applicera på dem.

3.2 Jus in bello

Den andra delen av JWT, *Jus in bello*, behandlar hur krig ska föras, exempelvis vilka begränsningar som skall gälla i krigsföring eller vilka som har rätt att strida eller vad och vilka som är legitima måltavlor (Aggestam 2004 s.21). Principerna inom *jus in bello* bygger på flera internationella konventioner om krigets lagar, det som kallas för den humanitära rätten (Ibid).

Jus in bello-principerna är på ett sätt lättare att applicera på PMSC än jus ad bellum-principerna. De tillämpas under den faktiska krigföringen, den period då PMSC används, men de berör endast beteende i strid. De är alltså applicerbara på PMSC, förutsatt att PMSC deltar i strider.

3.2.1 Diskriminering

En av de viktigaste åtskillnaderna som görs är den mellan stridande och civila. Civilas immunitet återspeglas i Genève- och Haagreglerna. Stridande ses som någon som är medlem av en militär makt, gerillarörelse eller som en som tar upp vapen i en konflikt (Aggestam 2004 s.21). Betydelsen av att skilja mellan kombattanter och civila återspeglas i följande citat av Michael Walzer; ”A legitimate act of war is one that does not violate the rights of the people against whom it is directed.” (1977 s.135). Att göra denna åtskillnad är av vikt för Walzer eftersom; “no one can be forced to fight or to risk his life, no one can be threatened with war or warred against, unless through some act of his own he has surrendered or lost his rights” (Ibid).

Det finns dock ett undantag från civilas immunitet, det som omnämns som dubbeleffektsdoktrinen. Denna innebär att dödandet av civila kan rättfärdigas om deras död inte var avsedd utan uppstod på grund av en olyckshändelse (Aggestam 2004 s.21). Detta brukar kallas för indirekt skada (Ibid). För att en handling ska kunna falla under dubbeleffektsdoktrinen, alltså att dödandet av oskyldiga ska kunna accepteras, brukar det anses att de fyra nedanstående kriterierna behöver uppfyllas:

- 1) The act is good in itself or at least indifferent, which means, for our purposes, that it is a legitimate act of war.
- 2) The direct effect is morally acceptable-the destruction of military supplies, for example, or the killing of enemy soldiers.
- 3) The intention of the actor is good, that is, he aims only at the acceptable effect; the evil effect is not one of his ends, nor is it a means to his ends.
- 4) The good effect is sufficiently good to compensate for allowing the evil effect; it must be justifiable under Sidgwick’s proportionality rule.

Källa: Walzer 1977 s.153

Walzer menar dock att principen om dubbeleffekt behöver korrigeras. För honom kan dubbeleffekt endast försvaras då de två utfallen är en produkt av dubbel avsikt. Vad han menar här är för det första att det goda uppnås, för det andra att den förutsebara ondskan minskas i största mån (Walzer 1977 s.155). Det räcker inte med att tillämpa proportionellt våld, där dödandet av civila inte överstiger vad som anses vara militärt nödvändigt. Vi behöver gå längre för att undvika dödandet av civila. Att utsätta soldater för fara för att rädda civila är en risk som måste accepteras (Ibid s.156). Samtidigt är det en fin balansgång, eftersom civila oundvikligen placeras i fara i och med krig och det finns begränsningar för hur stor risk som soldater antas ta för att rädda civilas liv (Ibid).

Walzer citerar Napoleon, ”Soldiers are made to be killed [...] that is why war is hell”. Men, som Walzer säger, även om vår utgångspunkt är helvetet så kan vi säga att ”no one else is made to be killed” (Walzer 1977 s.136). Denna distinktion är det centrala inom Jus in bello. En armé som för krig mot en angripare kan bryta mot den territoriella och politiska suveränitet som innehas av angriparstaten, däremot kan soldater inte kränka civilas liv eller friheter (Ibid s.137). På samma gång som de får rättigheter som soldater och eventuella krigsfångar så är de nu legitima måltavlor (Ibid s.136). Konsekvensen här blir att man drar en linje mellan dem som har förlorat sina rättigheter på grund av kriget och dem som inte har det.

PMSC utgör en utmaning i frågan om diskriminering, det är inte självklart hur de ska klassificeras (Pattison 2009, s. 155). Om de klassificeras som stridande är de legitima mål att anfälla, men om de tillfångatas har de då också rätt till status som krigsfångar. Om de tvärtom klassificeras som civila får de inte anfallas, men detta skydd försvinner om de deltar i strider och om de då tillfångatas har de inte rätt till status som krigsfånge. Det finns inget generellt svar på var de hör hemma, eftersom de skiljer sig mycket från varandra (Gillard 2008, s. 160, 162).

Statusen stridande är inom internationell humanitär lag framförallt förbehållen medlemmar av en stats nationella militär. Att ett PMSC har blivit anlitat av militären, gör inte per automatik dess anställda till medlemmar av denna (Ibid s. 162-3). Den övervägande majoriteten av PMSC:s anställda klassas som civila, och får därmed inte anfallas. Om de deltar i strid, så förlorar de som sagt sin immunitet under tiden denna strid pågår. Tas de till fånga under samma strid så har de inte rätt till status som krigsfångar, utan kan ställas inför rätta enligt den stats lagar som håller dem fångna (Ibid s. 164). I tredje Genèvekonventionen, artikel 4(4), finns ett undantag, där vissa civila som följer med militären ges rätt till status som krigsfångar (Genèvekonventionen). En del PMSC-anställda faller i denna kategori, men inte alla (Gillard 2008, s. 163). För dem som inte hör dit är det viktigt att veta vad ’delta i strid’ egentligen innebär. Det finns inga tydliga definitioner på detta, men en generell konsensus råder kring att direkt bidra till att skada fiendens personal eller material är deltagande, medan att ge husrum och skydd till fienden inte är det (Ibid s. 164). Mellan dessa två finns det mycket spelrum, men det är värt att påpeka att enligt internationell humanitär lag räknas t ex att skydda en barack eller militär utrustning som deltagande. Det råder inget undantag för så kallat ’defensivt deltagande’, utan när PMSC-anställda tar del i denna typ av aktioner försakar de för stunden sin eventuella immunitet (Ibid s. 165).

3.2.2 Proportionalitet i medel

Proportionalitet handlar om att militära insatser ska stå i proportion till det angrepp som skett. Exempelvis anses det vara legitimt med självförsvar och att återta förlorat territorium vid väpnat angrepp (Aggestam 2004 s.21). Proportionalitet handlar ytterligare om att kostnader för att inleda en militär intervention måste anses vara rimliga. Det negativa, kostnaderna, får inte överstiga det goda, nyttan. Vad som anses vara rimliga kostnader är dock oklart liksom vem som ska avgöra detta (Ibid).

Överdriven skada anses vara förbjudet. Vad som anses vara överdrivet avgörs av, för det första segern själv eller vad som anses vara militärt nödvändigt. För det andra avgörs det av det som rör proportionalitet, vilket inte bara innebär den omedelbara skadan för individer utan även rör de permanenta mänskliga intressena (Walzer 1977 s.129). Det finns två anledningar till att använda begränsat våld. Den första är att begränsa det totala lidandet och den andra rör möjligheten att återgå till fred och stabilitet (Ibid s.132). Det sista innebär att det är viktigt att segern i möjligaste mån ses som en uppgörelse mellan de krigförande. Militärt beteende är alltså av vikt och *hur* ett krig vinnas spelar roll. Att segern sker genom vad som anses vara legitima krigshandlingar, innebär att möjligheten att undvika exempelvis individuell eller kollektiv hämnd blir större (Ibid).

4 Fallstudie

I teorin hittade vi många legitimitets-problem som skulle kunna uppstå i användandet av PMSC, frågan är om dessa enbart är teoretiska eller om vi kan hitta exempel på dem i empirin. För att testa våra teoretiska resultat har vi gjort en fallstudie av Irakkriget och frågat oss om USA:s användning av Blackwater påverkade legitimiteten där. Vi har valt ut två Blackwater-relaterade incidenter, händelsen i Fallujah 31/3 2004 och händelsen på Nisour-torget i Bagdad 16/9 2007. Finns det i dessa två fall exempel på de teoretiska problem vi hittat? Om det finns, hur har det isåfall påverkat den specifika händelsen och kriget i stort? Det företag vi kallar Blackwater bytte i februari 2009 namn till Xe Services (The Guardian, 2009) och i december 2011 till Academi (Wall Street Journal Online, 2011).

4.1 Övergripande problem med PMSC i Irak

Det finns några problem som är generella med PMSC i Irak, och som vi därför presenterar först.

4.1.1 Reglering

När USA gick in i Irak missbedömde de hur stor militärstyrka det skulle krävas för att skapa stabilitet och upprätthålla säkerheten i landet. Att anlita PMSC blev en lösning (Isenberg 2007, s. 83-4), eftersom den privata sektorn kan växa mycket snabbare än vad militären kan. Tyvärr hann inte översiktsmekanismerna med (Ibid s. 91). Under krigets första år skrev Iraks övergångsregering, CPA, i *CPA Order No 17* att de handlingar entreprenörer begick i relation till sina respektive kontrakt, kunde de inte åtalas för enligt irakisk lag eller i irakiska juridiska processer (Isenberg 2007, s. 85). Detta gjorde det svårt att utkräva ansvar av PMSC-anställda.

4.1.2 Irak och frågan om demokratisk kontroll

När USA började använda sig av en frivillig professionell militär i efterspelet till Vietnamkriget, så formade man organisationen så att bandet mellan nationens utrikespolitiska beslut och det amerikanska samhället skulle bestå (Singer 2007). Tanken var att detta skulle förhindra militären från att inledda ett krig utan nationens stöd och medverkan. Detta har gått under namnet "Abrams Doctrine" (Ibid). Denna doktrin har dock allt mer förlorat fotfästet och i fallet med Irakkriget så menar Peter W. Singer att användandet av PMSC inneburit en väg förbi "Abrams" doktrinen för beslutsfattarna. PMSC har möjliggjort operationer som annars skulle ha varit politiskt omöjliga (Ibid). Singer menar att det inte var politiskt önskevärt att sätta in fler trupper och svaret blev att använda sig av PMSC. Genom att använda sig av dessa kunde man undvika hotet om ett minskat offentligt stöd för kriget. Utgångspunkten i "Abrams" doktrinen var att om en

militär operationen inte kunde vinna allmänhetens stöd i den utsträckning som behövs för att engagera hela nationen, då kanske det inte bör ske överhuvudtaget (Ibid). Tesen i det här avsnittet är att användandet av PMSC har inneburit en väg runt detta. Beslutsfattarna har inte behövt ha allmänhetens stöd och engagemang för att använda sig av PMSC.

4.1.3 PMSC och den amerikanska missionen i Irak

Enligt den amerikanska militära fältmanualen är ett av huvudsyftena med upprorsbekämpningsoperationerna att etablera och upprätthålla säkerhet samtidigt som man vinner "the hearts and minds" hos lokalbefolkningen (Schwartz 2011 s.14). Flera bedömare menar att övergrepp som begåtts av PMSC har underminerat USA:s mission i Irak. Detta eftersom lokalbefolkning inte skiljer på PMSC och amerikansk militär. För dem är alla amerikaner (Ibid). En del bedömare menar även att privata anställda är mer benägna att begå övergrepp än militärpersonal. Detta i och med att militärens fokus är att uppdraget är framgångsrikt och inte ekonomisk vinst eller kontraktmässiga överväganden (Ibid s.17). Exempelvis blir de som genomför en eskortservice endast bedömda utifrån om de får sin klient från punkt A till punkt B, inte om de även lyckas vinna lokabefolknings "hearts and minds" under resan (Singer 2007).

Bedömare har även pekat på hur de privata företagen kan utgöra en direkt risk för den lokala regeringens legitimitet (Ibid s.16). Vad man menar är att om upprorsbekämpning är en tävling om legitimitet, men man tillåter beväpnade privata företag att operera inom landet utan att dessa ställs till svars för sina handlingar, då kan regeringen själv ses som illegitim i lokalbefolkningens ögon (Ibid). Bland annat har man pekat på hur domstolsbeslutet att lägga ner åtalet mot de Blackwater-anställda som anklagades för att ha skjutit ihjäl 17 civila, har undergrävt både den amerikanska och den irakiska regeringens legitimitet (Ibid).

4.2 Fallujah

4.2.1 Fallujah och dess efterspel

Ett av de mest ökända fallen när det gäller PMSC-aktiviteter är det som skedde den 31 mars 2004 i Fallujah, Irak då fyra Blackwater-anställda hamnade i bakhåll och dödades. (United States House of Representatives 2007 s.4). Trots att det är ett av de mest uppmärksammade fallen i Irakkriget har det länge varit oklart exakt vad som hände och vad som ledde upp till bakhållet. Resultatet blir, som det står i Committee on Oversight and Government Reform rapport från 2007, att osäkerhet råder kring nyckelfrågan: Om ett vårdlöst och oansvarigt beteende från Blackwater bidrog till de fyra anställdas dödsfall och de militära och politiska bakslag som blev en följd av Fallujah händelsen (Ibid s.6).

Tidigt på morgonen den 31 Mars så begav sig Blackwater-konvojen – som transporterade köksutrustning – iväg mot Camp Ridgeway från Camp Fallujah där

man övernattat. Vad som sedan skedde råder det delade meningar om. Enligt en källa vid den amerikanska militären ska Blackwater ha bestämt att möta ICDC – den civila irakiska försvarskåren – strax utanför Fallujah, som sedan skulle visa konvojen en snabbare väg genom Fallujah (Ibid s.12). Enligt denna källa ska ICDC ha lett konvojen in i bakhållet och blockerat flyktvägar för konvojen, för att sedan försvinna. CPA-rapporten – en rapport från övergångsregeringen i Irak – motsäger dock dessa uppgifter, och säger att bevisen inte stöder uppgifterna om att ICDC ska ha varit delaktiga i bakhållet (Ibid).

Konvojen valde att köra rakt igenom Fallujah. Med endast två män i varje fordon saknade konvojen skydd bakifrån. Efter att ha kört en bit in i staden hamnade konvojen i en trafikstockning (Simons 2009). Efter en stund närmade sig beväpnade män från de omkringliggande gatorna fordonen och sköt ihjäl de två Blackwater-anställda i det första fordonet. Det andra Blackwater-fordonet försökte då ta sig därifrån men misslyckades och även dessa två anställda sköts ihjäl (Ibid). Lastbilarna med köksutrustningen som de anställda skyddade lyckades dock köra därifrån. När dessa passerade platsen igen på väg därifrån såg de, de båda fordonen i brand och en folkmassa som skrek och skanderade (United States House of Representatives 2007 s.13).

Vad som har framgått är att operationen genomfördes utan tillräcklig förberedelse, resurser och support för de anställda. Operationen genomfördes innan Blackwaters kontrakt officiellt började gälla. Dessutom ignorerades flera varningar om de risker som uppdraget innebar samt personalen var dåligt utrustade och saknade fullständig information (Ibid s.6). Vad som har beskrivits är ett företag som var oförberett och vars organisation var oordnad, men som samtidigt tilläts verka i en fientlig miljö där ett misstag ledde till ett annat misstag (Ibid s.2). Efterspelet till händelsen har också skapat frågor och kritik gentemot Blackwater. Företaget har på olika sätt försökt hålla tillbaka information om händelsen och därmed förhalat kommitténs – Committee on Oversight and Government Reform – utredning (Ibid s.3). Företaget har bland annat påstått att dokument kopplade till Fallujah händelsen var hemligstämplade för att i efterhand försöka få dessa hemligstämplade av försvarsdepartementet (Ibid).

Det fanns alltså en rad problem med operationen. För det första så verkade de fyra anställda som dödades i Fallujah under en komplex serie av kontrakt. Mellan Blackwater, där de verkade som självständiga entreprenörer, och den federala regeringen som i slutändan var de som betalade för deras tjänster, var det fyra andra entreprenadföretag (Ibid s.6-7). För det andra saknade de fyra anställda ordentlig utrustning, exempelvis lämpligt bepansrade fordon vilket även kontraktet krävde och betalt för. Detta bekräftar även Blackwaters egen interna rapport, men där det även står att ”management in North Carolina ... made the decision to go with soft skin due to the cost” (Ibid s.8). För det tredje ignorerade Blackwater varningar om de säkerhetsrisker som Fallujahuppdraget innebar samt operationen var underbemannad. Det har framgått av företagets interna rapport att man ignorerade varningarna om säkerhetsrisker då man försökte få företaget att se bra ut. Trots att Blackwater själva säger att operationer som Fallujah operationen ska vara bemannade av sex personer, så bestod denna endast av fyra personer (Ibid s.10).

Det finns även en större kontext i fallet med Fallujah som måste ses till. Det brutala dödandet av de fyra Blackwater-anställda verkade som en utlösande faktor, som ledde till en större militär offensiv gentemot Fallujah den 4 april 2004. Denna strid höll på till den 1 maj och resulterade i 36 amerikanska soldaters, cirka 200 rebellers och 600 civila irakiernas död. Denna strid har sedan i sig ansetts av militära observatörer resulterat i en ökad negativ inställning bland den irakiska befolkningen gentemot koalitionen ockupation, samt stärkt en upptrappning av upproret (Ibid s.4).

4.2.2 Fallujah och legitimitet

Fallujah visar på hur PMSC:s syften kan skilja sig åt från de nationella. När fallet utreddes blev det tydligt att operationen som genomfördes hade styrts av ekonomiska intressen samt att se bra ut inför kunden.

Syftet med uppdraget var att ta konvojen med köksutrustning från punkt A till punkt B. Det verkar dock som hela uppdraget utfördes efter motivet att det skulle göras till lägsta möjliga kostnaden - vilket gick ut över konvojens säkerhet - och att få Blackwater att se bra ut. Det verkar ha funnits egoistiska baktankar med operationen. Vi har tidigare diskuterat att ekonomiska motiv inte behöver vara ett problem, men det verkar i det här fallet som det underliggande motivet har påverkat företagets syfte negativt. Den bild som målas upp är ett företag vars främsta syfte är att öka sin avkastning och dra ner på sina kostnader, vilket fick direkta konsekvenser för uppdraget. Detta verkar kunna kopplas till bristen på kontroll, där statens syfte inte når fram till företaget och därmed får det underliggande motivet större utrymme.

Vi har tidigare diskuterat att den finns en norm i samhället som innebär att det inte anses vara rättfärdigt att döda för pengar. Det går också att ställa sig frågan om hur stor risk det kan anses vara rättfärdigt att utsätta sina anställda för och för vilka anledningar. Kan det anses vara rättfärdigt att skicka in sin personal i en orolig zon utan ordentlig utrustning. I teoridelen diskuterar vi att det kan anses vara rätt att utsätta soldater för direkt livsfara för att skydda civila. Detta eftersom skyddet av civila är så viktigt. Det går att diskutera om det är lika rättfärdigt att utsätta PMSC-personal för stor risk för att transportera köksutrustning.

Blackwater hade varnats för de risker uppdraget innebar trots detta valde man att genomföra det. Detta blir även en fråga om proportionalitet, där det goda behöver överväga det onda för att en handling ska anses vara proportionerlig. Det goda i det här fallet skulle vara en lyckad transport av köksutrustning medan det onda den risk som transporten innebar för personalen. Detta innebär att det blir svårt att se handlingen (uppdraget) som proportionerligt, då det onda i detta fall borde anses överväga det goda.

En av de viktigaste delarna är att aktörer ska kunna ställas till svars för sina handlingar. När man försökte ställa Blackwater till svars för vad som hade hänt försökte de på olika sätt undgå detta. Detta skulle kunna kopplas till frågan om rätt auktoritet och det som rör ansvarsutkrävande. Vi har tidigare nämnt att det inte kan vara någon rättvisa i krig om det inte finns människor som kan ställas till svars. Även om det i Fallujahfallet främst handlar om att ställa de ansvariga

irakierna till svars. Så fanns det en rad frågor rörande Blackwater som öppnade upp för funderingar om händelsen hade kunnat undvikas. Det kan ses som positivt för legitimiteten att man från den amerikanska statens håll försökte besvara dessa frågor och ställa Blackwater till svars. Däremot kan Blackwaters beteende, där man på olika sätt försökte undvika att behöva lämna ut material, innebära problem. Demokratisk kontroll innebär att medborgarna ska kunna ställa aktörer till svars och att de ska kunna få fullständig information. Båda dessa punkter kan Blackwater anses ha försökt försvåra.

Ett av de problemen som vi diskuterar i teoridelen med användandet av PMSC är att det blir brister i den demokratiska kontrollen, i och med att medborgarna inte får fullständig information om krigets konsekvenser. En annan del av kritiken ligger i att det symboliska band som finns mellan medborgarna och soldaterna i den nationella armén inte existerar på samma sätt när det gäller anställda i PMSC. Vad detta i sådana fall skulle innebära är att de fyra Blackwater anställdas död inte skulle ha väckt någon uppmärksamhet. Detta var dock inte fallet, utan händelsen väckte stor uppmärksamhet och i sådan grad att det tvingade den amerikanska staten att handla. Detta går alltså rakt emot argumentet att PMSC skulle innebära problem med den demokratiska kontrollen. Det är dock möjligt att denna händelse fick så stor uppmärksamhet för att mördandet av dem fyra Blackwateranställda ovanligt brutalt.

4.2.3 Fallujah och den större kontexten

Som vi har diskuterat finns det i fallet med Fallujah en större kontext att se till, nämligen att det blev en utlösande faktor för en större militär offensiv gentemot Fallujah. En aktion som ledde till otaliga dödsoffer och var ett bakslag för hela den amerikanska upprorsbekämpningsaktionen. Vad detta visar på är att hur handlingar av företag som Blackwater kan få stora konsekvenser för hela kriget.

Blackwater utförde ett uppdrag utifrån tveksamma syften. Där det främsta syftet med uppdraget verkar ha varit att se bra ut inför kunden. Konsekvenserna av detta är dock större än ett misslyckat uppdrag för Blackwater eller dålig publicitet för företaget. De fyra anställdas död var inte bara en konsekvens av att göra affärer. Utan efterdyningarna blev betydligt större än så.

För det första så fick fallet en sådan medial uppmärksamhet att den amerikanska staten kände sig tvungna att agera. De inledde en militär offensiv operation gentemot Fallujah som ledde till flera döda, bland annat 600 civilas död. Frågan är om detta är ett proportionerligt svar på fyra amerikanska dödsfall. Vi har tidigare diskuterat att det finns två anledningar till att använda sig av begränsat våld. Den första är för att minska mänskligt lidande och den andra är för att skapa möjlighet att återgå till fred och stabilitet. Den respons på de fyra amerikanska Blackwater-anställdas död, kännetecknades inte av proportionalitet och som vi ska se så blev det svårare att återgå till fred och stabilitet. För det andra så ledde den amerikanska offensiven till ökade oroligheter, snarare än att man tyglade dessa. Det har visat sig att offensiven gentemot Fallujah hade en direkt negativ inverkan på hela den amerikanska missionen i Irak.

Däremot kan den debatt som händelsen skapade kring användandet av PMSC anses vara positiv för den demokratiska kontrollen. Detta i och med att insynen i företagens operationer ökade.

Ingen av dessa konsekvenser orsakades direkt av Blackwater-händelsen, men den fungerade som en utlösande faktor. Vad detta visar på är att företag som Blackwater kan direkt påverka kriget. Att det då tillåts operera utan ordentlig reglering från staten och under andra regelverk än den nationella armén, kan anses vara problematiskt.

4.3 Nisour-torget

4.3.1 Nisour-torget och dess efterspel

Vid lunchtid den 16/9 2007 befann sig 19 av Blackwaters anställda i en konvoj med anropsnamnet Raven 23, som bestod av 4 tungt bepansrade lastbilar vid Nisour torget i Bagdad. Dess funktion var att fungera som uppbackningsstyrka åt annan Blackwater-personal som opererade i Bagdad (United States District Court 2008, s. 2).

Konvojen fick vid denna tidpunkt information om att en bomb monterad på ett fordon hade detonerat i närheten av den plats där ämbetsmän från USA hade ett möte med ämbetsmän från Irak. I ett försök att säkra en evakueringsväg för de amerikanska ämbetsmännen och den Blackwater-personal som ansvarade för deras säkerhet körde man då till Nisourtorget, som låg strax utanför den internationella zonen i centrala Bagdad (United States District Court 2009, s. 4), för att upprätta en trafik-blockad. Raven 23 hade inte fått tillåtelse att lämna den internationella zonen och hade strax efter att man gjort det fått order om att återvända till den. Denna order följde man inte (United States District Court 2008, s. 3).

Härifrån går versionerna om vad som hände isär. En av de män som senare åtalades i USA hävdade att en vit bil körde emot dem i hög fart. När föraren fortsatte trots signaler om att han skulle stanna sköts han. Då började en irakisk polisman att knuffa bilen framåt mot konvojen. Bilen besköts igen och polismannen sprang iväg. Därefter uppfattade den senare åtalade mannen att vapen avfyrades från ett annat håll och han började besvara den elden. Ytterligare skottlossning följde. En annan av de åtalade hävdade att han såg två eller tre poliser avfyra AK-47:or mot konvojen (United States District Court 2009, s. 6). När elden slutligen upphörde hade 14 irakier dödats och 20 skadats (United States District Court 2008, s. 3).

I en artikel av James Glanz och Alissa J. Rubin publicerad i NY Times den 3/10 2007 berättas en annan version av händelseförloppet. Enligt ögonvittnen började inte den vita bilen närma sig konvojen förrän efter att den manlige föraren blivit skjuten i huvudet. Hans fot kan möjligen ha fastnat på gaspedalen i och med hans död. Detta skott var, enligt vittnen, provocerat. Ingen såg eller hörde

skottavlossning på torget innan Blackwaters personal började avfyra sina vapen. Den polisman som ska ha knuffat bilen framåt försökte enligt ett ögonvittne endast få ut den döde föraren ur bilen. Skottlossningen som följde träffade flyende Irakier. Ögonvittnen berättar även om hur några i konvojen skrek nej och försökte signalera eldupphör. Även antalet döda och skadade skiljer sig åt i de båda redogörelserna. Här var de siffrorna 17 respektive 24 (NY Times 2007-10-03).

Irakiska styrkor kom till platsen direkt efter att konvojen lämnat Nisour-torget och inom en halvtimme kom även den första amerikanska officeren dit. Man samlade in ammunitionshylsor och annan fysisk bevisning, dessutom förhöordes ögonvittnen (USA vs Slough, s. 11-12). Flera amerikanska undersökningar påbörjades (Berndtsson 2009, s. 53) och dessa slog senare fast att de dödade och skadade var civila offer för oprovocerat våld (United States District Court 2009, s. 4; Washington Post 2007-10-04; NY Times 2007-11-14). En irakisk utredning kom fram till samma sak (NY Times 2007-10-07). I den utredning som FBI utförde fastslog man att 17 irakier dödades, men att tre av dessa dödsfall möjligen föregåtts av provokation (NY Times 2007-11-14).

Händelsen på Nisour-torget fick stor uppmärksamhet genom både ett flertal undersökningar och medieuppbåd (United States District Court 2009, s. 4-5; Berndtsson 2009, s. 53). På grund av de speciella regler som gällde för PMSC i Irak vid den här tiden kunde ingen åtalas för dödsskjutningen där, men åtal väcktes ett drygt år senare i USA mot fem Blackwateranställda som varit delaktiga. En sjätte anställd var också delaktig, men gjorde en uppgörelse med staten (NY Times 2008-12-06). I slutet av 2009 ogillades åtalet till följd av att bevisningen kontaminerats (NY Times 2010-01-01), men i april 2011 återupplivades det (NY Times 2011-04-23).

Direkt efter dödsskjutningen förbjöds Blackwater av den irakiska regeringen att fortsätta arbeta i landet (NY Times 2007-09-18), senare beslöt de dock att låta företaget stanna för stunden, för att inte äventyra säkerheten i landet (Aljazeera 2007-09-24). Detta förbud drevs istället igenom i början av 2009. Då hade även den immunitet som PMSC åtnjutit i Irak upphävts (Aljazeera 2009-01-30).

Relationerna mellan USA och Irak försämrades kraftigt efter skottlossningen på Nisour-torget (Washington Post 2011-04-22). I det direkta efterspelet beskrev Iraks premiärminister händelsen som kriminell, och bland folket var stämningen hätsk (BBC NEWS 2007-09-19). Även efter nyheten om det nedlagda åtalet var människor upprörda (NY Times 2010-01-02). Enligt vissa analytiker kan detta ha lett till att legitimiteten hos både USA och det lokala styret underminerats (Schwartz 2011, s. 16). I USA och även internationellt blev händelsen på Nisour-torget startskottet för en omfattande debatt om användandet av PMSC i väpnade konflikter, och hur dessa företag och deras anställda skulle ställas till svars för sina handlingar (Berndtsson 2009, s. 53).

4.3.2 Nisour-torget och legitimitet

Att det fanns regleringsproblem med PMSC i Irak har vi redan tagit upp, och när man ser till efterspelet av händelsen på Nisour-torget blir detta än mer tydligt. Flera olika rapporter, som beställts av både USA och Irak, har kommit fram till att

skotten i de flesta, möjligtvis i alla, fall var oprovocerade och riktades mot civila. Vi inte har funnit några uppgifter bortom de åtalade vakternas egna utsagor, som talar för att något annat skulle ha ägt rum. De PMSC-anställdas speciella status i Irak omöjliggjorde åtal där, och att åtala dem i USA visade sig svårt. Att någon åtalades överhuvudtaget är i sig en positiv utveckling, men att något är mindre dåligt än vad det skulle kunna ha varit gör det inte per automatik bra. Åtalet lades inte ner för att de åtalade hade bevisat sin oskuld, utan för att bevisningen mot dem ansågs vara kontaminerad. Hur åtalet skulle ha slutat om det inte lagts ned kan vi inte sia om, men att säga att ansvar har utkrävts vore felaktigt. Att åtalet återupplivats är också positivt, men inte heller det innebär att kravet om ansvarsutkrävande är uppfyllt.

I Nisour-händelsen finns även problem med demokratisk kontroll. Om vi utgår ifrån att uppgiften om att Raven 23 bröt mot en direkt order om att återvända till den internationella zonen stämmer, så väcks frågan hur det amerikanska folket ska kunna utöva kontroll över krigföringen i Irak, om den amerikanska militären inte kan kontrollera de PMSC de anlitar. Dessutom rådde enligt vissa uppgifter oreda i själva truppen. Medan vissa avfytrade sina vapen försökte andra hejda skeendet. Att truppen inte agerade samordnat tyder inte bara på att situationen var kaosartad, utan även på att de anställda agerade individuellt. Om folket ska kunna kontrollera krigföringen, så måste militären kunna kontrollera sina officerare, som måste kunna kontrollera sina respektive styrkor. Vart PMSC passar in i denna kedja är oklart, men att även de måste kontrolleras för att folket ska kunna sägas utöva kontroll blir i detta fall tydligt. Det finns dock inte bara problem med demokratisk kontroll i denna händelse. I vår teoridel har vi skrivit att folket för att kunna kontrollera krigföringen måste ha insyn i denna. Utan insyn vet folket helt enkelt inte hur stor kostnaden för ett krig är. Händelsen på Nisour-torget blev väldigt uppmärksammas både i media och av politiker i USA. Detta tyder på att den demokratiska kontrollen till viss del fungerade.

Ett av de största problemen med skottlossningen på Nisour-torget ur JWT-perspektiv är att den inte var proportionell. Alltså, våldet som Raven 23 brukade stod inte i proportion till det hot människorna på torget rimligtvis kunde ha utgjort. Om skottlossningen var, som påstås, oprovocerad och obesvarad så hade inget dödligt våld alls varit proportionerligt. Eftersom skottlossningen dödade och sårade så pass många människor ter sig våldsbruket dessutom oproportionerligt även om, som FBI:s rapport indikerade, några av skotten var provocerade.

Att döda civila är enligt JWT enbart legitimt om handlingen uppfyller vissa specifika kriterier som presenterats tidigare i uppsatsen. Uppfyller skottlossningen på Nisour-torget något av dessa kriterier? Ett av dem är att direkteffekten av dödandet ska vara moraliskt acceptabel, till exempel att fiendesoldater dör. Om de åtalades version stämmer kan en direkteffekt av dödandet ha varit att ingen i konvojen skadades. Om den andra versionen, där skottlossningen var oprovocerad, stämmer finner vi ingen moraliskt acceptabel direkteffekt. Ett annat kriterium är att dödandet inte var aktörens syfte och ett tredje är att den goda effekten av dödandet var större än den dåliga. Om de män som sköt mot civila vid Nisour-torget uppfattade att de sköt mot beväpnade fiender så var inte dödandet av civila deras huvudsakliga syfte. Med tanke på det stora antalet döda och sårade,

och det faktum att somliga träffades av skott medan de försökte fly från torget, verkar det dock inte troligt att männen skulle ha uppfattat alla de sköt mot som beväpnade fiender. Om några av offren hade varit beväpnade fiender skulle skottlossningen ha haft en positiv effekt jämte den negativa. Så verkar dock inte ha varit fallet, och även om det skulle ha förhållit sig så är det tveksamt om den goda effekten hade kunnat överskugga det stora antal döda och sårade civila.

4.3.3 Nisour-torget och den större kontexten

Som vi tidigare skrivit var USA:s syfte att verka för stabilitet och fred i Irak. Om de analytiker som hävdade att Nisour-händelsen fick en negativ effekt på det lokala styrets legitimitet bland det irakiska folket har rätt, så borde det i sin tur ha inneburit större instabilitet och oro. Att irakierna blev så upprörda kan också ha ökat oron och instabiliteten. En av effekterna av Blackwaters agerande blev alltså motsatsen till USA:s syftebesannades. Tidigare har vi diskuterat att ett problem med användande av PMSC i krigföring kan vara just att originalsyftet inte når fram. De försämrade officiella relationerna mellan USA och Irak borde inte heller ha förenklat återställandet av stabiliteten i landet.

En positiv effekt av händelsen kan sägas ha varit den debatt den sporrade. Att användandet av PMSC debatteras i media ökar folkets insyn och är därmed positivt för den demokratiska kontrollen. En annan positiv effekt var att den immunitet som företagens anställda åtnjöt till följd av bland andra denna händelse upphävdes. Detta förenklar framtida ansvarsutkrävande. Det paradoxala med båda dessa positiva effekter är att de bidrar med lösningar på problem, som aldrig skulle ha uppstått om inte USA använt sig av PMSC från början. Det handlar mer om att minska illegitimitet än om att öka legitimitet.

Nisour-händelsen hade alltså både positiva och negativa effekter på legitimiteten i Irakkriget. Händelsen var i sig på många sätt illegitim, och bidrog till att skapa ökad instabilitet i landet. Samtidigt bidrog den, just på grund av att den bröt mot så många JWT-principer, till att demokratisk kontroll ökade och reglering skärptes.

4.4 Jämförelse

Incidenterna i Fallujah och på Nisour-torget är på många sätt olika. Trots detta har vi sett att i båda fallen har det funnits stora legitimitetsproblem, och att dessa problem har påverkat legitimiteten i Irakkriget i stort. Tvärt emot vår teori, så uppmärksammades båda incidenterna och skapade debatt. Detta är dock inte nödvändigtvis ett bra argument mot teorin, då incidenterna för det första var extrema, men framförallt valdes just på grund av att det fanns gott om information om dem.

5 Slutsats

Kan då PMSC sägas ha en negativ effekt på legitimiteten i ett krig? På den teoretiska nivån fann vi att detta var en möjlighet, men inte en säkerhet. I vår påföljande fallstudie fann vi exempel på många av de problem vi beskrivit i teorin, men det är svårt att dra generella slutsatser utifrån två incidenter. Det som är tydligt är att användandet av PMSC i Irakkriget har fört med sig problem, och som vår fallstudie har visat kan dessa påverka vissa av JWT-principerna negativt. Detta innebär inte att det alltid uppstår legitimitetsproblem vid användande av PMSC, men under samma förutsättningar som har rått i Irak, där det främsta problemet har varit bristande reglering, så är risken stor.

Våra frågeställningar var:

- Givet att krig är legitima när de uppfyller vissa kriterier såsom de definieras i JWT, påverkas då denna legitimitet negativt av användandet av PMSC?
 - Påverkade USA:s användande av företaget Blackwater legitimiteten negativt i Irakkriget?

Svaret på frågan om USA:s användande av Blackwater påverkade legitimiteten i Irakkriget negativt är ja. Svaret på vår huvudfråga är under vissa förutsättningar, ja. Vidare forskning, som förslagsvis undersöker användandet av PMSC efter att regleringsreformer införts, skulle kunna ge ett tydligare svar.

Trots att vi inte nått ett absolut svar på vår frågeställning, har vi fastställt att det finns en problematik. Ett sätt att kraftigt minska denna problematik är att tydliggöra de PMSC-anställdas legala status, så att de kan ställas till svars för sina handlingar. Det tåls att sägas igen ”There can be no justice in war if there are not, ultimately, responsible men and women” (Walzer 1977 s.288).

Det finns problem med att använda PMSC men samtidigt är de idag så väletablerade på marknaden att det är svårt att se att de skulle kunna försvinna. Ska vi fortsätta använda oss av dessa företag är det dock nödvändigt att fortsätta diskutera vilken roll dessa ska spela. Framförallt är det nödvändigt att deras verksamhet synliggörs.

6 Referenser

Aggestam, Karin, 2004. ”Inledning: Teoritraktioner om rättfärdiga krig” i Aggestam, Karin (red.) *(O)rättfärdiga krig*. Lund: Studentlitteratur

Aljazeera 2007-09-24. [Elektronisk]

<http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2007/09/2008525135043295922.html>

Hämtdatum 2013-05-16.

Aljazeera 2009-01-30. [Elektronisk]

<http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2009/01/2009129103918814445.html>

Hämtdatum 2013-05-16.

Avant, Deborah, 2007. ”The emerging market for private military services and the problems of regulation” i Simon Chesterman & Chia Lehnhardt (red.) *From Mercenaries to Market – The Rise and Regulation of Private Military Companies*. New York: Oxford University Press.

BBC NEWS 2007-09-19. [Elektronisk]

http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/7003473.stm Hämtdatum 2013-05-16.

Berndtsson, Joakim, 2009. ”The Privatisation of Security and State Control of Force” i Karin Aggestam & Annika Björkdahl (red.) *War and Peace in Transition – Changing Roles of External Actors*. Lund: Nordic Academic Press.

Doswald-Beck, Louise, 2007. ”Private military companies under international humanitarian law” i Simon Chesterman & Chia Lehnhardt (red.) *From Mercenaries to Market – The Rise and Regulation of Private Military Companies*. New York: Oxford University Press.

Fabre, Cécile, 2010. ”In Defence of Mercenarism”, *British Journal of Political Science*, vol. 40, nr 3, s. 539-559.

Fisher, Angelina, 2009. ”Accountability to whom?” i Simon Chesterman & Angelina Fisher (red.) *Private Security, Public Order – The Outsourcing of Public Services and Its Limits*. New York: Oxford University Press.

Gillard, Emanuela-Chiara, 2008. ”Private military/security companies: the status of their staff and their obligations under international humanitarian law and the responsibilities of states in relation to their operations” i Andrew Alexandra, Deane-Peter Baker & Marina Caparini (red.) *Private Military and Security Companies – Ethics, policies and civil-military relations*. London: Routledge.

Höglund, Anna T. 2004. ”Teologi, genus och rättfärdiga krig” i Aggestam, Karin (red.) *(O)rättfärdiga krig*. Lund: Studentlitteratur

Isenberg, David, 2007. "A government in search of cover – Private military companies in Iraq" i Simon Chesterman & Chia Lehnardt (red.) *From Mercenaries to Market – The Rise and Regulation of Private Military Companies*. New York: Oxford University Press.

Johnson, James Turner, 1984. *Can modern war be just?*. New Haven: Yale U.P.

Johnson, James Turner, 1999. *Morality & contemporary warfare*. New Haven: Yale University Press.

Genèvekonventionen: *Convention (III) relative to the Treatment of Prisoners of War. Geneva, 12 August 1949*. [Elektronisk]

<http://www.icrc.org/applic/ihl/ihl.nsf/9861b8c2f0e83ed3c1256403003fb8c5/2f681b08868538c2c12563cd0051aa8d> Hämtdatum: 2013-05-20

Montreux-dokumentet, 2008. [Elektronisk]

http://www.icrc.org/eng/assets/files/other/icrc_002_0996.pdf Hämtdatum 2013-05-20

NY Times 2007-09-18. [Elektronisk]

http://www.nytimes.com/2007/09/18/world/middleeast/18iraq.html?_r=2&oref=slogin& Hämtdatum 2013-05-16.

NY Times 2007-10-03. [Elektronisk]

<http://www.nytimes.com/2007/10/03/world/middleeast/03firefight.html?pagewanted=2&ei=5088&en=88d4f081e338e806&ex=1349064000&partner=rssnyt&emc=rss> Hämtdatum 2013-05-16.

NY Times 2007-10-07. [Elektronisk]

<http://www.nytimes.com/2007/10/07/world/middleeast/07cnd-iraq.html> Hämtdatum 2013-05-16.

NY Times 2007-11-14. [Elektronisk]

<http://www.nytimes.com/2007/11/14/world/middleeast/14blackwater.html?pagewanted=all> Hämtdatum 2013-05-16.

NY Times 2008-12-06. [Elektronisk]

<http://www.nytimes.com/2008/12/06/washington/06blackwater.html> Hämtdatum 2013-05-16.

NY Times 2009-11-11. [Elektronisk]

<http://www.nytimes.com/2009/11/11/world/middleeast/11blackwater.html> Hämtdatum 2013-05-16.

NY Times 2010-01-01. [Elektronisk]

<http://www.nytimes.com/2010/01/01/us/01blackwater.html> Hämtdatum 2013-05-16.

NY Times 2010-01-02. [Elektronisk]
<http://www.nytimes.com/2010/01/02/us/02blackwater.html> Hämtdatum 2013-05-16.

NY Times 2010-02-01. [Elektronisk]
http://www.nytimes.com/2010/02/01/world/middleeast/01blackwater.html?pagewanted=all&_r=0 Hämtdatum 2013-05-16.

NY Times 2011-04-23. [Elektronisk]
http://www.nytimes.com/2011/04/23/us/23blackwater.html?_r=0 Hämtdatum 2013-05-16.

Pattison, James, 2009. "Just War Theory and the Privatization of Military Force", *Ethics and International Affairs (Wiley Blackwell)*, vol. 22, nr 2, s. 143-162.

Pattison, James, 2011. "The legitimacy of the military, private military and security companies, and just war theory", *European Journal of Political Theory*, vol. 11, nr 2.

Percy, Sarah, 2007. "Morality and regulation" i Simon Chesterman & Chia Lehnardt (red.) *From Mercenaries to Market – The Rise and Regulation of Private Military Companies*. New York: Oxford University Press.

Protokoll 1: *Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I)*. [Elektronisk]
<http://www.icrc.org/applic/ihl/ihl.nsf/Article.xsp?action=openDocument&documentId=9EDC5096D2C036E9C12563CD0051DC30> Hämtdatum 2013-05-20

Röda korset 1 [Elektronisk] <http://www.redcross.se/om-oss/krigets-lagar/>
Hämtdatum 2013-05-20

Röda korset 2 [Elektronisk] <http://www.redcross.se/om-oss/krigets-lagar/centrala-konventioner-och-sedvaneratt/> Hämtdatum 2013-05-20

Schwartz, Moshe. 2011. *The Department of Defense's Use of Private Security Contractors in Afghanistan and Iraq: Background, Analysis, and Options for Congress*. CRS Report for Congress.

Simons, Suzanne, 2009. "Excerpt: Inside the Falluja massacre". *CNN. Utdrag ur: "Master of War: Blackwater's Erik Prince and the Global Business of War."*. 2009-06-23. [Elektronisk]
<http://edition.cnn.com/2009/WORLD/meast/06/23/simons.falluja/>. Hämtdatum 2013-05-19.

Singer, Peter W., 2007. *The dark truth about Blackwater*. Artikel. 2007-10-02. [Elektronisk]
<http://www.brookings.edu/research/articles/2007/10/02militarycontractors>.
Hämtdatum 2013-05-19

The Guardian 2009-02-13. [Elektronisk]
<http://www.guardian.co.uk/world/2009/feb/13/blackwater-changes-name-xe>
Hämtdatum 2013-05-17

United States District Court, 2008 "Factual proffer in support of guilty plea" i *United States of America v. Jeremy P. Ridgeway*, Criminal No: saknas.
Tillgänglig på:
http://www.asser.nl/upload/documents/DomCLIC/Docs/NLP/US/Blackwater5_PleaoofRidgeway_18-11-2008.pdf

United States District Court, 2009. "Memorandum opinion" i *United States of America v. Paul A. Slough et al.*, Criminal No: 08-0360 (RMU). Tillgänglig på:
<http://www.asser.nl/upload/documents/DomCLIC/Docs/NLP/US/blackwater2009.pdf>

United States House of Representatives, 2007. *Private military contractors in Iraq: An examination of Blackwater's actions in Fallujah*. Committee on Oversight and Government Reform, Majority Staff.

Wall Street Journal 2011-12-12. [Elektronisk]
<http://online.wsj.com/article/SB10001424052970204319004577089021757803802.html> Hämtdatum 2013-05-17

Washington Post 2007-10-04. [Elektronisk] <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2007/10/04/AR2007100402654.html> Hämtdatum 2013-05-16.

Walzer, Michael, 1977. *Just and unjust wars: a moral argument with historical illustrations*. New York: Basic books

Wolfendale, Jessica, 2008. "The military and the community – Comparing national military forces and private military companies" i Andrew Alexandra, Deane-Peter Baker & Marina Caparini (red.) *Private Military and Security Companies – Ethics, policies and civil-military relations*. London: Routledge.

Österdahl, Inger, 2004. "Ett rättfärdigt krig är ett folkrättsligt tillåtet krig" i Aggestam, Karin (red.) *(O)rättfärdiga krig*. Lund: Studentlitteratur